

stændig og skarp i sine Domme over han det ædle Værk, vi mest af alt trænger til, Brobygningen mellem gammelt og nyt.

Povl Engelstoft.

Det omfattende Værk *Frederik Münter, et Mindeskrikt*, der har til Opgave at belyse den store Kirkehistorikers Personlighed og videnskabelige Indsats, nærmer sig nu efter henved 20 Aars Forløb sin Afslutning. Idet vi iøvrigt henviser til den udførlige Omtale, der er blevet de tidligere udgivne Bind til Del i dette Tidsskrift (9. R. V, 162—70; 10. R. IV, 453—58), skal der her gøres opmærksom paa, at der nu (Kbh. 1944) er udsendt Bind V—VII, indeholdende et Udvalg af Fr. Münters Brevveksling paa fremmede Sprog (dog ikke Svensk). At just denne maatte udgøre en væsentlig Part af et saadant Værk, er vel begrundet. Ingen humanistisk Videnskabsmand herhjemme har i nyere Tid haft saa udstrakte lærde Forbindelser over hele Europa som Münter, og man vilde overhovedet ikke faa den rette Forstaaelse af hans mangesidige Virksomhed, hvis man alene henholdt sig til hans udgivne Skrifter, hvor talrige disse end er. Hans Forfatterskab og hans lærde Brevveksling supplerer i Virkeligheden i den Grad hinanden, at de bestandig bør sammenholdes.

Udgiveren af de foreliggende Bind, cand. mag. Øjvind Andreasen har indlagt sig megen Fortjeneste ved sit Arbejde. I et Forord, der dog desværre lige som det tilsvarende til Dagbøgerne forekommer alt for knapt som Vejledning med Hensyn til de Principer, som er blevet fulgt, oplyses det, at det har været Udgiveren magtpaaliggende at levere et saa fyldigt og alsidigt Udvalg af Münters lærde Brevveksling som vel muligt. For en foreløbig Betragtning synes dette ogsaa at være Tilfældet, men først gennem Aars indgaaende Beskæftigelse med dette Brevstof vil det lade sig gøre at tilvejebringe Grundlaget for en afsluttende Dom paa dette Omraade.

Givet er det imidlertid, at der her foreligger tilgængeliggjort et meget omfattende og interessant Materiale — latinske, franske, italienske, tyske og engelske Breve veksler med hverandre og afspejler hver paa sin Vis Sider af Datidens Lærdomshistorie. Udgiveren har foretrukket at meddele Brevene i alfabetisk Orden efter Navnene paa Münters Korrespondenter. Dette Princip har den store Fordel, at man paa eet Sted kan overskue Münters Forbindelser med de enkelte. Til Belysning af Münters Udvikling og Gangen i hans Arbejder vilde det derimod maaske have været nok saa frugtbart at have valgt en kronologisk Ordning af Brevstoffet.

Mere Betænkelse vækker dog det Princip, at der kun er medtaget Breve (baade fra og til Münter), naar de foreligger paa fremmede Sprog. Det forekommer mig rimeligere, om man havde afgrænset Opgaven saaledes, at kun Breve til og fra Münters udenlandske Korrespondenter var medtaget. I hvert Fald ser det mærkeligt ud, naar der her er optaget flere Breve fra danske Korrespondenter (P. O. Brøndsted, A. G. Rudelbach o. fl.), blot paa Grund af den tilfældige Omstændighed, at de paagældende Breve er skrevet paa et andet Sprog end Dansk. Noget helt andet er, at der ved hele den valgte Fremgangsmaade ensidigt bliver lagt Vægt paa at belyse Münters Forhold til Udlandet. Ogsaa Münters lærde Korrespondance med indenlandske (og nordiske) Forskere kunde fortjene at fremdrages, naar det gælder at give et Helhedsbillede af hans videnskabelige Forbindelser.

Hovedspørgsmaalet bliver dog her som ved Arbejder af lignende Karakter: hvad indeholder en saadan »lærd« Brevveksling, og fortjener den at udgives? Gennemlæser man de enkelte Breve, er det et meget broget Indtryk, man modtager: Tydninger af Indskrifter, Drøftelser af Læsemaader hos klassiske Forfattere eller oldkirkelige Skribenter, Omtale af Mønter og andre »Antikviteter« veksler med Forhandlinger om Udveksling af litterære Arbejder, Efterretninger om nylig udkomne Skrifter og Meddelelser om fælles Bekendte blandt samtidige Lærde. Mange Breve er udelukkende af strengt videnskabeligt Indhold, andre bærer en stærk personlig Farve og giver livfulde Bidrag til Belysning af Tidens Forhold, især dens Kirke- og Lærdomshistorie.

Betragtet som almindelig Læsning kan det ikke nægtes, at adskillige Breve virker meget specielle og noget trættende. Ganske som f. Eks. i Ole Worms, Hans Grams og Jacob Langebeks Brevvekslinger findes der ogsaa her oftere udførlige Udredninger af videnskabelige Enkeltspørgsmaal, som næppe længere har nogen praktisk Betydning for de paagældende Discipliner, da Problemstillingen forlængst er blevet ændret, eller Fremkomsten af nyt Materiale har besvaret Spørgsmaal, som den Gang ikke kunde afgøres. Kunde saadanne Breve da ikke være udskilt af Udgaven? Næppe. Adskillige af de omtalte Drøftelser maa nemlig sikkert siges at være af ikke ringe lærdomshistorisk Interesse. De viser Forskningens daværende Stade og giver ofte karakteristiske Oplysninger om de enkelte Videnskabsmænds Standpunkt, om deres Indsats og hele Arbejdsmaade.

Hertil kommer endvidere — og dette Synspunkt faar forøget Vægt, naar Talen er om en saa ompændende Forsker som Fr. Münter —, at Breve af denne Karakter er velegnede til at vise

Forbindelserne — de videnskabelige som de personlige — mellem Danmark og den øvrige europæiske Kulturverden. Det er en ikke ringe Tilfredsstillelse at fastslaa, at just gennem de her fremdragne Breve falder der et meget gunstigt Lys over Danmarks Deltagelse i Datidens videnskabelige Liv. Brevvekslingen understreger, at det ikke alene var Fr. Münter selv, men en hel Række andre Danske — A. C. Hviid, Andreas Birch, W. F. Engelbreth, P. O. Brøndsted o. fl. —, der virkelig forstod at hævde sig i det internationale videnskabelige Arbejde. En Brevveksling som Fr. Münters er derfor ikke blot et Minde for en enkelt, højt fortjent Forskerskikkelse, den er tillige — i al sin Internationalisme — et Monument over vor nationale Kultur.

Til Brevudgaven er der føjet en omfattende og indgaaende Kommentar (142 Sider i 4° til 841 Sider Brevstof) samt flere fortræffelige Registre. Skønt Kommentaren hist og her kan være noget ujævn og iøvrigt ikke er let at finde sig til Rette i, da Ud-gaven hverken er forsynet med Notetal eller Linietæller, fortjener Udgiveren megen Anerkendelse for det store og lærde Arbejde, der er nedlagt heri. Kun de, der selv har prøvet at kommentere Kildestof af lignende Art, vil vide, hvor mangeartede Krav dette møjsommelige Kommenteringsarbejde stiller, og derfor fuldt ud kunne skønne paa den Indsats, som her er ydet. Der staar nu blot tilbage at haabe, at det afsluttende Halvbind af dette værdifulde Værk snart maa foreligge. *Bjørn Kornerup.*

Den gamle Bispeborg Spøttrup har været stærkt omstridt baade i egentlig Forstand — under Grevefejden — og i overført Betydning af Nutidens Arkitekturforskere. Det foreløbigt sidste Ord i Striden er sagt med Arne Nystrøms Bog: *Spøttrup*. Med et indledende Afsnit af Eiler Nystrøm (Kbh. Gyldendal. 1944), som hovedsagelig er Resultat af de bygningshistoriske Undersøgelser under en 1941 afsluttet, gennemgribende Restaurering.

Det er jo Bogen og ikke Restaureringen, som her skal gøres til Genstand for en kort Omtale; men det vil dog være rimeligt at nævne, at det Princip, der har ligget til Grund for denne Istandsættelse ikke staar uanfægtet. Af baade æstetiske og historiske Grunde kan der rettes vægtige Indvendinger mod den Behandling, der er blevet et historisk Mindesmærke som Spøttrup til Del. Ganske vist har man undladt at føre Borgen tilbage til sin »oprindelige« Skikkelse — en saadan vilde, som det ogsaa fremgik af Undersøgelserne, være vanskelig sikkert at fastslaa —